

УДК 141.1+303.042+354

Ільницька Л.В.,
к.філос.н.

ТЕРМІНОЛОГІЧНА ПАЛІТРА СУМІЖНИХ ПОНЯТЬ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Анотація. Визначено принципи становлення термінологічної палітри суміжних понять соціально-економічного простору.

Аннотация. Определены принципы становления терминологической палитры смежных понятий социально-экономического пространства.

Annotation. Principles of formation of a terminological palette of adjacent concepts of social and economic space are defined.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Термінологічна аналітика змістовного рівня суміжних понять соціально-економічної площини аналізу при зосередженому обґрунтуванні сутності кризових явищ та механізмів їх подолання зазнає значного розширення, особливо відчутною стає ця характеристика у межах тих концептуальних поглядів, які встановлюють якісно-нову парадигму трансформацій узагальнено-систематизованих програмних адаптацій для структурного застосування, передусім, таких поєднань, як соціально-економічний розвиток та соціально-економічний прогрес. Слід зазначити, що активною зоною зазначеного дослідження є відтворення та збагачення необхідної площини базового арсеналу наукового простору актуальними значеннями вдосконалення та систематизації тих зразків інфраструктурно-перехресних рівнів соціального та економічного зрізів буття, які насамперед демонструють перехід від загального рівня визначення предметних властивостей до відтворення термінологічних залучень у багатовимірності непередбачуваної семантичної дійсності понятійними еквівалентами всеускладнюючої динаміки постійного розвитку соціально-економічної сфери.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Новітність запропонованого підходу знаходиться на перетині як соціальної економіки, соціальної філософії, так і економічної теорії і соціології економічного знання, проте термінологічне різнобарв'я, яке утворюється, не було належним чином прокласифіковано, тому і аналітичний ресурс звернення та аргументації залишається в межах обмеженого супроводу. Разом з тим, праці російських вчених В.Л. Іноземцева, В.Є. Кемерова, австрійського теоретика Ф.А. фон Хайєка та вітчизняних провідних діячів науки П.С. Єщенко, А.Г. Арсєнко слугують джерелом для реконструкції термінологічної аналітики змістовного рівня суміжних понять соціально-економічної площини аналізу.

Мета статті відтворює багатоманіття узагальнень зосередженої транскрипції набутих сенсів термінологічної палітри суміжних понять соціально-економічного простору. Також одним із аналітичних завдань є можливість прослідкувати спектр належної рівноваги соціально-економічної взаємодії у теоретичних зразках авторських концепцій як вітчизняних так і зарубіжних дослідно-теоретичних груп.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прагнення підійти до встановлення шляхів осмислення протиріч сьогодення вимагає від сучасних науковців сформулювати конкретні термінологічні площини існування. Виявлення комплексності передбачає відповідне належне втручання, передусім саме у перетині схоплення різних парадигм предметних сфер огляду.

Започаткування теоретичного осмислення якісно-нових форм аналізу передбачає поглиблення у проблематику, за рахунок методологічного руху до взаємодії багатолінійних наукових сфер. Детермінація рівноваги в арсеналі накопичення понятійних зв'язків передбачає звернення до різних аспектів аналітичного огляду. Навантаження і усунення ускладнення роз'яснювальних механізмів регламентують ствердження ідеї комплексності як довершеного програмного вектору. Зрештою, віддзеркалення багатоманіття – це і є той колоритний спектр термінологічної палітри суміжних понять, який успадковує започатковані зразки академічної предметності.

Парадигма соціально-економічного простору вибирає в себе плюралістичну картину наукового світу. Зокрема, аспекти еволюційного підходу, у своєму прагненні до рівноваги і розвитку системно-еквівалентних частин певного простору, стверджують ґрунтовне осмислення як предмету, у даному разі соціального знання, так і економічного вектору направлення. За рахунок обопільного налаштування на якісну транскрипцію стержневих понять розширення сталих можливостей у закономірному поєднанні соціальних та економічних чинників відбувається і обґрунтування буттєво-глобальних змін життя.

Теоретичні підходи філософсько-управлінських меж ретельніше пояснюють співвідношення соціально-економічного простору з категоріями соціального управління та соціальної економіки. Виявлення чітких механізмів предметно-парадигмального зразка акумулюють наукові прагнення зосередженого аналізу сумісних поєднань. Варто підкреслити, що ціннісна термінологічна домінанта зберігається і у перехресних поєднаннях, на перший погляд, не споріднених понятійних схопленнях. Соціально-економічний простір у своєму функціонально-змістовному навантаженні тримається на збереженні науково-теоретичної рівноваги, аналізуючи при цьому практично-дієві кроки повсякденних змін. Отже, і пошук антикризових чинників за для зрушення антисоціального підходу до розуміння економічних заходів випромінює результати обопільних шляхів. Зосереджена прискіпливість академічного занурення зберігає дотичні лінії

огляду, оскільки предметні виявлення соціально-економічного простору як комплексного явища демонструють вибагливу своєрідність. «Визначення, з одного боку, підкреслює основний напрямок соціальної еволюції, а з іншого – демонструє, що людство, коли виходить у перспективі за межі економічної організації, залишається при цьому суспільним організмом» [1, с. 36]. Цей підхід до поєднання соціальної ролі з економічним навантаженням надає російський теоретик В. Л. Іноземцев, який, таким чином, обґрунтовує формування іншого етапу суспільно-економічного розвитку і вводить до науково-теоретичного обігу концепцію постеконічного розвитку суспільства. Вірогідність комплексного огляду при спеціалізації кожної з частин – це не домінуюча модель, а взаємодія самодостатніх базових наукових частин, де вже методологія аргументації стає спільним шляхом для опрацювання, певним чином, дотичних критичних станів, які у сукупності з фаховими розробками дають можливість для поглибленого встановлення понятійної палітри соціально-економічного простору. Взявши за приклад спосіб поєднання соціальної та економічної площини, сформульованої В. Л. Іноземцевим, варто придивитись уважніше і на нові термінологічні сенси, характеристика яких, знову ж таки, взаємопов'язана з тими значеннями, які тримаються на якостях співставлення змін та переадресації набутого досвіду. В свою чергу, ці ж якості в теоретичній заданості методологічного шляху комплексності, вже стають набутими характеристиками соціально-економічного огляду в сфері постеконічного розвитку суспільства.

Понятійні еквіваленти в поєднувальному альянсі відрізняються саме широкою палітрою значень. В межах концепції Владислава Іноземцева соціально-економічний простір, як обґрунтовуюча структура постеконічного суспільства у становленні своїх термінологічних меж, розкривається декількома якісно-новими понятійними схопленнями. Першим з них є поєднувальна категорія, яка має назву – "постеконічна трансформація", що характеризує перехід від одного типу суспільно-економічного розвитку до іншого етапу еволюційного формування. Наступним термінологічним поєднанням є "постеконічний лад" – це зона первинної пояснювальної ланки, де розкривають свої функціональні дії базові елементи економічного суспільства, не перераховуючи усіх, як приклад, слід навести деякі з них: «витрати сировини і праці... матеріальна зацікавленість усіх учасників виробництва» [1, с. 40]. Усвідомлюючи ускладнююче значення співставлених термінологічних механізмів, В. Іноземцев підкреслює структурне поєднання чітких рівнів первинних понятійних облаштувань кожної з наукових сфер. Саме ця обставина, належним чином, тобто дієвим системно-структурним шляхом методологічного співставлення незалежних дисциплін – економічної теорії та соціальної філософії – демонструє спосіб ефективного термінологічного розширення базових визначень, як економічного понятійного середовища, так і комплексу суспільно-гуманітарних дисциплін. Систематизація

інфраструктурних чинників додає первинним структурам вагомого ресурсного значення накопичення, залишаючи не змінними при цьому головні еквіваленти спрямованого понятійного руху до вибудовування логічно-змістовної концепції, яка розгортає соціально-економічний простір через понятійні комплекси, як у прикладі з теорією постекономічного суспільства, до рівня авторських термінологічних змістів. Таким чином утворюється зона термінологічного розширення, яка, в свою чергу, демонструється повсякчасним механізмом схоплення активних позиційних понятійних сфер, саме в яких процеси обміну пріоритетними значеннями набувають важливих функцій структурних сенсів розгорнутих предметно-базових значень.

Ідея термінологічного навантаження "соціально-економічного прогресу" демонструє собою зорієнтований чинник виважених концептуальних значень прискіпливого аналізу, де головні кроки – це теоретичні залучення позиційних змістів. Різниця у запропонованих компонентах-додаваннях виопрацьовує інші понятійні навантаження, які діють у теоретичних авторських розробках-концепціях методологічно-систематизуючим шляхом. Таким чином, російський теоретик Кемеров В. Е. розглядає прогрес як ідею, через експлікацію пролонгуючих факторів "індустріального суспільства". Саме ці фактори розширюють зону термінологічного навантаження, підкріплюючи ідею пролонгації-супроводу – шлях до майбутнього постіндустріального суспільства, де еквіваленти і є камертоном іншого систематизованого світу пояснювальних термінів-одиниць. «В ідеї прогресу покращення життя суспільства і людини пов'язується з зростанням виробництва, з зміцненням форм соціальної координації, з засвоєнням нових видів сировини та енергії» [2, с. 196]. Наповнювальний сенс залучень трансформує звичайні еквіваленти значень, втілюючи узагальнюючі додавання – "прогрес виробництва", "прогрес знання", "прогрес споживання", "прогрес природи людини", "прогрес мистецтва" [2]. В даному разі транскрипція значення прогрес переосмислюється враховуючим способом вказівного шляху, оскільки вірогідність сталого встановлення підтримується термінологічним схопленням дотичних явищ, розширюючи межі експлікаційних залучень. Зрештою, демонстрація не типізованого вирішення пояснювальних механізмів все ускладнюючого і ускладнюючого процесу набуття якісно нового теоретичного досвіду встановлення на перетині соціальної та економічної гілок тієї динаміки, яка вимагає пояснити характер руху і наближення, на перший погляд різнорідних субстанційних еквівалентів. В'ячеслав Кемеров до складу систематизуючого узагальнення ідеї прогресу додає "поняття модернізації". «Поняття про модернізацію у той чи інший спосіб відривається від уявлень про власне буття людини, про конкретне різнобарв'я природного чи соціального світу, у якому ці засоби можуть бути використані» [2, с. 196]. Ідея прогресу через перераховуючий спосіб накопичення, де наведені приклади демонструють рух до змін,

модернізація стверджує «переконавання у необхідності постійного вдосконалення і поновлення засобів людської діяльності» [2, с. 196]. Поняття модернізації в межах термінологічної палітри суміжних понять соціально-економічного простору підкреслює узагальнююче сходження до узагальнюючої термінологічної сутності "соціально-економічний прогрес".

Австрійсько-американський теоретик Ф. А. фон Хайек у праці "Право, законодавство та свобода" звертається до накопичувальної термінологічної структури, де трьох вимірність поєднувального понятійного альянсу: еволюція, традиція та прогрес, в загальному соціально-економічному предметному зверненні, облаштовує системні зв'язки, де одна узагальнююча сутність розшифровується через іншу. «Саме еволюція традиції зробила можливою цивілізацію, і ми маємо можливість стверджувати, що стихійна еволюція є необхідною, якщо не достатньою умовою прогресу» [3, с. 490]. Дилеми термінологічних протиріч враховують як сталий, так і стрімкий рух. Понятійна прямолінійна рівновага важко пристосовується до "стихійної еволюції" чи до кризових викликів сьогодення. Пояснювальні термінологічні можливості, навіть заради того, щоб проконстатувати ствердність обмежувальних першопочаткових механізмів, враховують функціонально-системні чинники поєднання, тобто змістовність авторських механізмів дослідження надає загально-базовим умовиводам значення понятійних елементів, від яких безпосередньо формулюється інший термінологічний простір, який вже домінує над вихідними твердженнями кожної зі своїх структур. Отже, альянс застосування системно-важливих елементів наближених до центру дослідження творчим теоретичним шляхом підкреслює започаткований сенс, проте непередбачуваність термінологічних висновків зорієнтовує дослідників звертати увагу, в першу чергу, не на механізми залучених поєднань, а на розгорнуту динаміку неповторного визначення. Стосовно "соціально-економічного прогресу" в контексті структурно-категоріальної взаємодії – еволюція, традиція та прогрес, фон Хайек пропонує на протипагу "стихійній еволюції" наслідувати понятійне твердження "скерований прогрес", який, знову ж таки, пояснює через встановлені супутні структурні, вже згадані, взаємодії. Таким чином, «скерований прогрес перестає бути прогресом... зводити еволюцію до того, що ми в стані передбачати, рівнозначно спробам зупинити прогрес» [3, с. 491].

Розглядаючи "еволюцію" як розвиток, відбувається переміщення акцентів до консолідованої взаємодії – "соціально-економічного розвитку". Ця організація дослідницького простору дозволяє прискіпливіше придивлятися до теоретичної лінії супроводу, а саме: еволюція–прогрес–соціально-економічний розвиток. Тим не менш, в дослідженні В. Кемерова ускладнений інваріант застосування – "еволюційний автоматизм" підкреслює свій міцний зв'язок з понятійною сутністю "соціально-економічного прогресу". «Домінуючою для світогляду індустріального

суспільства є ідея прогресу... у цій ідеї існує переконання про еволюційний автоматизм: рух людини по лінії вдосконалення засобів діяльності забезпечить їй бесконфліктне і позбавлене злиднів життя» [2, с. 196]. Слушність невичерпності категоріального апарату демонструє своєрідність розглянутої позиції "соціально-економічний розвиток", де за рахунок формулювання вектору поєднання відбувається зосередження на "прогресі" через механізми "розвитку" у якісних чинниках процесу вдосконалення. Переорієнтація категоріальних площин формулює понятійні транскрипції у цікавий спосіб виходу на поняття "соціально-економічний прогрес" через понятійну сферу "соціально-економічний розвиток". Отже, сукупність аргументаційних поєднань, у взаємодії належних узагальнених площин висвітлює понятійну структуру, де злагоджені системні елементи якої стають вже базисними суміжними поняттями. Зосередження термінологічного світу на взаємодії дотичних сфер аналізу дозволяє застосовувати при висвітленні наведеного понятійного соціально-економічного простору саме тих елементів, які допомагають структурувати теоретичне обґрунтування започаткованих кодифікованих параметрів. Цю відповідність яскраво ілюструє таке поняття як "еволюційний автоматизм".

Вже при залученні до термінологічного обігу еквівалентів економічного світу, своєрідність навіть типізованої бази понятійної аргументації соціально-економічної приналежності вимагає іншого способу виявлення параметрів висловлювання. «Слід виходити з того, що мета економіки, по-перше, направлена на людину, а по-друге, на відтворення усього суспільства і опрацьованих ним загальнонаціональних цінностей, по-третє, на потреби майбутніх поколінь» [4, с. 373]. Своєрідність механізмів поєднання дозволяє підходити до позицій глобального значення. Відповідно до цього, зацікавленість в поясненні лінії перетину "соціально-економічний прогрес" – "соціально-економічний розвиток", автори вітчизняного дослідження «Куди рухається глобальна економіка у XXI столітті?», звертають нашу увагу на наявність того теоретичного факту, що «Реальний прогрес у економічній сфері суспільства, який складається із задоволення усіх життєвих потреб людини – матеріальних та духовних, – як демонструє уся історія людства, у значній мірі обумовлений взаємозв'язком економічної теорії з економічною та соціальною політикою... Чи робити висновок, що відбувається саморозвиток?» [4, с. 373]. Моделюючи понятійний світ, встановлюється термінологічна семантика, яка і розкриває через суміжні понятійні центри, такі як парадигма "саморозвитку", ефект домінування чи розчинення у вимірах соціально-економічного розвитку акцентів, що підхоплюють базисні стержневі розуміння фахово-дисциплінарних сутностей економічних паралелей соціально-дієвої динаміки.

Координаційна сфера термінологічної рівноваги – це звернення до встановлених якісних параметрів визначення дієвого функціонування, за

моделюючими зразками якого і створюється "плюралістичний підхід". Зрештою, П. С. Єщенко та А. Г. Арсеєнко «вважають зовсім перспективним напрямком активне використання в економічній та фундаментальній науці економічної соціології. Це буде сприяти посиленню зворота економічної теорії до соціальних аспектів життя суспільства і людини, з одного боку, і розширенню методологічного і методичного інструментарію і застосуванню плюралістичного підходу» [4, с. 372]. Ця ознака дозволяє залучати субстанційні еквіваленти узагальнюючих координаційних схоплень, де термінологічна палітра суміжних понять соціально-економічного простору враховує вибудований шлях систематизації саме такого комплексу, який би опрацьовував доробок всезагального теоретичного значення.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Започаткування встановлення термінологічної палітри суміжних понять соціально-економічного простору дозволяє розширити програму дослідницьких дій. Понятійні елементи розглядаються завдяки методологічним механізмам залучення та поєднання і опрацьовують субстанційні еквіваленти. Так, зокрема, заради обґрунтування лінії прогресу долучаються первинно-базові сенси, наприклад такий, як узагальнююча координата схоплення – розвиток, який вже далі у розгортанні еволюційних значень, а саме: еволюційного автоматизму і, відповідно, понятійному елементові – саморозвитку у перехресних значеннях економічної та соціальної понятійної сфер стверджують додані парадигми сприяння – "соціально-економічний розвиток" та "соціально-економічний прогрес". Своєрідність запропонованого шляху аргументації підкріплюється авторськими концепціями, які, в свою чергу, дозволили розширити зону термінологічної трансформації. Теорія "постекономічного суспільства" започатковує саме той понятійний альянс соціо-економічного огляду, що охоплює термінологічну сутність поетапного перевтілення від індустріального способу мислення до постіндустріального. Зрештою, позиційні відгалуження зводять базово-визначальні рівні векторних понятійних блоків до перспектив подальшого огляду просторово-комплексного рівня буття, де належне поєднання у своїй структурній систематизації вихідних значень зорієнтовує дослідницькі значення до окресленого взаємодіючого термінологічного багатоманіття.

Використані джерела інформації:

1. Иноземцев В. Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. – М.: Логос, 2000. – 304 с.
2. Кемеров В. Е. Введение в социальную философию. – М.: Академический Проект, 2000. – 314 с.
3. Хайек фон Ф. А. Право, законодательство и свобода. – М.: ИРИСЭН, 2006. – 644 с.
4. Куда движется глобальная экономика в XXI веке? / П. С. Єщенко, А. Г. Арсеєнко. – К.: Знання України, 2012. – 479 с.

Рецензент: Александрова О. С., д.филос.н., професор.